

RAZISKOVALNO SREDIŠČE ZA ARHIVISTIKO

Predstojnik raziskovalnega središča:

Izr. prof. dr. Peter Pavel Klasinc

Elektronska pošta: peter.klasinc@guest.arnes.si

Raziskovalno središče za arhivistiko raziskuje na vseh področjih upravljanja z arhivskim in dokumentarnim gradivom. Raziskuje področja upravljanje in celovitega obvladovanja dokumentov v najrazličnejših informacijskih sistemih.

Redno zaposleni sodelavci: izr. prof. dr. Miroslav Novak, doc. dr. Matevž Košir, doc. dr. Tatjana Hajtnik, mag. Aida Škoro Babič

Zunanji sodelavci: prof. dr. Peter Pavel Klasinc, prof. dr. Zdenka Semlič Rajh, izr. prof. dr. Jelka Melik, red. prof. dr. Jedert Vodopivec (vsi Slovenija), doc. dr. Elisabeth Schoggl-Ernst (Avstrija), prof. dr. Charles Farrugia (Malta), prof. ddr. Azem Kožar (BiH), prof. dr. Dieter Schlenker (Italija), doc. dr. Pekka Henttonen (Finska), prof. dr. Grigoriy Lanskoj (Rusija), doc. dr. Bogdan-Florin Popovici (Romunija)

Povzetek raziskovalnega središča za arhivistiko

Arhivske znanosti so skozi čas in prostor odvisne od kompleksnosti in razširjenosti vsakokratnih tehnoloških, socioloških, pravnih in drugih okoliščin. Zaradi dinamike splošnega družbenega razvoja je treba permanentno preverjati in utemeljevati konsistence vsebin in pojavnih oblik ohranjenega arhivskega gradiva bodisi na podlagi temeljnih arhivskih strokovnih načel, na podlagi kontekstov in vsebinskih danostih ter nenazadnje tudi interpretacij. Za vse te in s tem povezane arhivske strokovne naloge je treba dolgoročno in konsistentno obvladovati potrebna znanja, rutine in izkušnje, predvsem pa permanentno razvijati nove in prevrjati obstoječe metode in postopke strokovnega dela, prevsem pa to implementirati na zelo velikih količinah arhivskega gradiva, ki je izdelano v različnih tehnoloških okoljih, historičnih kontekstih ali v različnih družbenih skupnosth.¹

Kompleksnost arhivskega gradiva, predvsem pa hiter razvoj pojavnih oblik in vsebin ter obseg arhivskega gradiva neposredno vpliva na razvoj arhivskih znanosti. To pa s stališča upravljanja zahteva osnovno in napredno formalizacijo izhodišč, strateške ciljev in s tem povezanih nalog in metod arhivskega strokovnega dela, ki jih je treba podpreti na podlagi teoretičnih in praktičnih interdisciplinarnih in multidisciplinarnih rešitev.

Namen programa Arhivske znanosti v digitalni dobi je torej ugotoviti dejansko stanje predmetnega področja glede na dosežen družbeni razvoj. Tega sistematično in dosledno razvijati glede na tehnološke in družbene razmere skozi daljše časovno obdobje. Pri izvedbi posameznih nalog pa preiti iz individualnih raziskav v prvenstveno kompleksne timske interdisciplinarne in multidisciplinarne aktivnosti na področju varovanja arhivskih vsebin in njenih historičnih kontekstov.

Pomen za razvoj znanosti

---

¹ Vir: <https://www.almamater.si/arhivske-znanosti-c31>

Konsistentne in sistematične raziskave na področju arhivskih znanosti imajo neposredne in posredne vplive na splošen razvoj znanosti v informacijski družbe. Tega ne zaznavamo samo v odnosu do zgodovinskih, bibliotekarskih in ostalih znanosti, ampak tudi na področju gospodarstva, uprave, pravosodja, izobraževanja. Posebej pa je treba izpostaviti pravno varstvo posameznikov na podlagi ohranjenega arhivskega gradiva. S tega stališča arhivske znanosti neposredno in tudi posredno vplivajo in omogočajo razvoj na celotnem družboslovnem in deloma tudi naravoslovnem področju v segmentih, kjer se njihove raziskave izvajajo v smeri uporabe arhivskega gradiva.

Pomen za razvoj Slovenije

Pomen programa z naslovom Arhivske znanosti v digitalni dobi lahko opredelimo skozi več vidikov:

- številčno relativno majhna slovenska arhivska služba, ki mora pokrivati arhivske vsebine in s tem povezane raziskovalne izzive za obdobje od srednjega veka pa vse do danes le z velikimi napori izvaja predvsem aplikativne raziskave in se s temeljnimi arhivskimi raziskavami skoraj ne ukvarja, bi pa bilo to nujno potrebno;
- tehnološki izzivi in njihove neposredne rešitve s področja arhivske teorije in prakse na podlagi lastnega razvoja in praktičnega uvajanja predstavljajo breme in s tem podaljšujejo predviden čas neposredne implementacije, ker negativno vpliva na uspešno ohranjene arhivskih vsebin. Pravočasna implementacija zahteva tako mnoge dodatne človeške vire, predvsem pa teoretične premisleke in s tem povezane potrebne razvojne potenciale;
- izvedbe na nivoju temeljnih raziskav – še posebej na področju valorizacije arhivskega gradiva in njegove kontekstualizacije neposredno vplivajo na razumevanje preteklosti ter na neposredno uporabnost arhivskega gradiva v sodobnem času. Zato je pomembno, da arhivski strokovni delavci razpolagajo z relevantnimi in preverjenimi podatki za njihovo odločanje na področju valorizacije, popisovanja in kontekstualizacije ter dolgoročne hrambe in uporabe arhivskega gradiva.
- skozi program oblikujemo in razvijemo potrebna znanja in metode, ki jih nato človeški viri lahko uporabijo pri reševanju praviloma unikatnih arhivskih teoretičnih in tudi praktičnih rešitev, oz. da z zadostno kritično distanco prevzamejo in implementirajo tuje rešitve, ne da bi pri tem kakorkoli ogrozili ali kompromitirali arhivsko gradivo slovenskega naroda.

Umeščenost raziskovalnega programa v AMEU

Namen programa »Arhivske znanosti v digitalni dobi« je, da poveže predhodne parcialne raziskovalne projekte in pobude v celovit raziskovalen program in ga nadgradi z novimi aktualnimi, ciljno vodenimi raziskovalnimi projekti in njihovimi rešitvami.

Alma Mater Europaea – ECM / Oddelek Arhivistika ugotavlja, da se dosedanji posamezni raziskovalni projekti s tega področja smiselno dopolnjujejo in zasledujejo sorodne namene, cilje, rezultate in koristi za to raziskovalno področje. Prav tako tudi ocenjuje, da bo organiziranje nadaljnjih raziskav pod okriljem programa »**Arhivske znanosti v digitalni dobi**« omogočalo še bolj učinkovito in strukturirano vodenje raziskovalnih aktivnosti ter bolj pregledno doseganje strateških koristi.

Program »**Arhivske znanosti v digitalni dobi**« časovno razmejujemo na faze, znotraj katerih izvajamo posamezne projekte.

Namen celotnega programa je **realizacija strateških koristi in ciljev**, ki so:

- Nadaljnji razvoj znanstveno-raziskovalne dejavnosti
- Internacionalizacija znanstvenega raziskovanja
- Pridobivanje finančnih virov in raziskovalcev za znanstveno-raziskovanje
- Promocija Alma Mater Europaea – ECM / Oddelek Arhivistika
- Prenos temeljnih znanj iz raziskovalnega področja v izobraževanje
- Prenos aplikativnih znanj v prakso

Namen posameznega projekta znotraj programa pa je **realizacija konkretnih znanstveno-raziskovalnih ciljev**, kot so:

- Izvedba znanstvene raziskave na določeno temo
- Izvedba konference, simpozija, posvetovanja,
- Izdaja znanstvene publikacije

RAZISKOVALNI PROJEKTI

- RAZVOJNO – RAZISKOVALNI PROJEKTI

INFRASTRUKTURNI PROGRAM »ZNANOST ZA MLADE«

Vodja projekta:izr. prof. dr. Matej Mertik

Trajanje projekta: 1. 1. 2022 – 31. 12. 2027

Nosilec projekta: Alma Mater Europaea - Evropski center Maribor

Financer: ARRS (Javna agencija za raziskovalno dejavnost RS)

Alma Mater Europaea – Evropski center, Maribor ima od leta 2022 za obdobje 6ih let odobren Infrastrukturni program AMEU-ECM "Znanost za mlade", ki skrbi podpora raziskovalni dejavnosti na področju družboslovnih, zdravstvenih in informacijskih ved in skrb za popularizacijo znanosti med mladimi kot tudi širšo javnostjo.

Cilji in dejavnosti infrastrukturnega programa AMEU-ECM "Znanost za mlade" so usmerjeni v izdelavo inovativnih, tehnološko naprednih informacijsko komunikacijskih rešitev in sistemov za promocijo znanosti komplementarnih področij, ki jih v okviru delovanja in mreže partnerjev razvija Alma Mater Europaea v Mariboru (v nadaljevanju AMEU). Ti bodo omogočali ustvarjanje novega raziskovalnega potenciala komplementarnih študijskih področij, ki jih AMEU s svojimi izpostavami razvija tako v Sloveniji kot širše v regionalnem in mednarodnem prostoru.

Znanost mora postati predmet radovednosti mladih. Infrastrukturni program AMEU - ECM "Znanost za mlade" bo s promocijskimi dejavnostmi in podporo institucijam, ki mladim omogočajo preživljanje prostega časa v stiku z znanostjo, poskušal približati in vzpostaviti osnovno infrastrukturo za praktični preizkus njihovih zamisli in jih naučiti praktične uporabe znanosti.

Namen infrastrukturnega programa AMEU "Znanost za mlade" je tako podpora raziskovalni dejavnosti na področju družboslovnih, zdravstvenih in informacijskih ved in skrb za popularizacijo znanosti med mladimi kot tudi širšo javnostjo.

Infrastrukturni program AMEU "Znanost za mlade" bo zaradi razpršenosti svojih lokacij po celi Sloveniji (Maribor, Koper, Ljubljana, Murska Sobota) celovito zajel širši prostor, kjer se bodo izvajale aktivnosti povezane s popularizacijo znanosti. Na takšen način zagotavljamo regionalno razpršenost dogodkov in

še bolj intenzivno dolgoročno promociji in popularizaciji znanosti med mladimi in še posebej v zapostavljenih regijah v Sloveniji.

Infrastrukturni program AMEU "Znanost za mlade" s svojimi cilji ustvarja javni prostor za diskurz, predstavitve in tiste dogodke, ki povezujejo znanost z umetnostjo, poljudnimi predavanji in delavnicami za mlade. To omogoča s sistemskim pristopom in izdelavo inovativnih, tehnološko naprednih informacijsko komunikacijskih rešitev in sistemov za promocijo znanosti, ki vključujejo inovativno, podporno raziskovalno tehnološko opremo in človeške vire, prav tako pa tudi povezovanje z institucijami znanja v regiji in širše. Znanost namreč mora postati predmet radovednosti mladih.

ATLANTI - sofinanciranje izdajanja domačih periodičnih znanstvenih publikacij v letih 2021 in 2022

Trajanje projekta: 1. 1. 2021 – 31. 12. 2022

Vodja projekta: dr. Peter Pavel Klasinc

Financer: ARRS (Javna agencija za raziskovalno dejavnost RS)

Arhivistika je deklarirana kot samostojna akademska, multidisciplinarna in interdisciplinarna znanost.

Evidentirani so bili različni pogledi na arhivsko znanost ti so povezani z zelo različnimi zgodovinskimi pogledi predvsem na ustvarjalce fondov, ki so bili na različne načine obdelani v času in prostoru.

Pri drugi temi gre za vprašanja vpliva družbenih sprememb na arhivsko teorijo in prakso, glede na primer, zaščite baz podatkov pri katerih v zadnjem času igra posebno vlogo uredba o zaščiti osebnih podatkov, spoštovanju zasebnosti, varovanju občutljivih podatkov ter pravna vprašanja, ki jih moramo nasloniti na elemente sodobne arhivske teorije in prakse in na člene posameznih nacionalnih arhivskih zakonov.

Objavljeni prispevki so namenjeni izdelavi analize teh dveh tem v želji, da se bo izboljšal položaj arhivov v svetu, predvsem v smeri, da se omogoči čim bolj odprt dostop do arhivskega gradiva, pri čemer je treba reševati vprašanja arhivske znanosti v družbenih spremembah pa zasebnosti, avtorskih pravic in pravic kopiranja gradiva ter dolgodobnega vzdrževanja (long term preservation) gradiva, ki je bilo digitalizirano ali je že nastalo v digitalni obliki.

ATLANTI - sofinanciranje izdajanja domačih periodičnih znanstvenih publikacij v letih 2019 in 2020

Trajanje projekta: 1. 1. 2019 – 31. 12. 2020

Vodja projekta: dr. Peter Pavel Klasinc

Financer: ARRS (Javna agencija za raziskovalno dejavnost RS)

Mednarodni inštitut arhivskih znanosti Trst/Maribor s sedežem v Trstu je preko soizdajatelja AMEU - ECM v letih 2019 in 2020 izdal Mednarodno revijo za sodobno arhivsko teorijo in prakso International review for modern archival theory and practice / Rivista internazionale di teoria e pratica archivistica moderna / ATLANTI.

V reviji 29. št. ATLANTI 2019 (1 in 2) sta bili po sklepu Izvršnega komiteja Mednarodnega inštituta arhivskih znanosti Trst/Maribor, objavljeni dve temi in sicer: Vprašanja arhivske znanosti in Vpliv družbenih sprememb na arhivsko teorijo in prakso.

Pri obeh temah gre za aktualna vprašanja o arhivski znanosti in družbenih sprememb, ki se odražajo pri uporabi arhivskega gradiva v profesionalnih arhivskih ustanovah, kakor tudi pri ustvarjalcih arhivskega gradiva.

Arhivistika je deklarirana kot samostojna akademska, multidisciplinarna in interdisciplinarna znanost. Evidentirani so bili različni pogledi na arhivsko znanost ti so povezani z zelo različnimi zgodovinskimi pogledi predvsem na ustvarjalce fondov, ki so bili na različne načine obdelani v času in prostoru. Pri drugi temi gre za vprašanja vpliva družbenih sprememb na arhivsko teorijo in prakso, glede na primer, zaščite baz podatkov pri katerih v zadnjem času igra posebno vlogo uredba o zaščiti osebnih podatkov, spoštovanju zasebnosti, varovanju občutljivih podatkov ter pravna vprašanja, ki jih moramo nasloniti na elemente sodobne arhivske teorije in prakse in na člene posameznih nacionalnih arhivskih zakonov.

Objavljeni prispevki so namenjeni izdelavi analize teh dveh tem v želji, da se bo izboljšal položaj arhivov v svetu, predvsem v smeri, da se omogoči čim bolj odprt dostop do arhivskega gradiva, pri čemer je treba reševati vprašanja arhivske znanosti v družbenih spremembah pa zasebnosti, avtorskih pravic in pravic kopiranja gradiva ter dolgodobnega vzdrževanja (long term preservation) gradiva, ki je bilo digitalizirano ali je že nastalo v digitalni obliki.

Mednarodna revija za sodobno arhivsko teorijo in prakso ATLANTI (29 številka 1 in 2) bo po preteku šestih mesecih na razpolago v digitalni obliki, v digitalni knjižnici NUK in na spletni strani IAS (www.ias-trieste-maribor.eu) ter na nekaterih spletnih straneh AMEU-ECM.

PUBLIKACIJE

Najpomembnejše pretekle objave

1. HAJTIK, Tatjana, KRIVEC, Klavdija. Pretvorniki in validatorji : programska orodja za pretvarjanje gradiva v formate za dolgoročno hrambo in validacijo teh pretvorb. *Moderna arhivistika : časopis arhivske teorije in prakse*, ISSN 2591-0884. [Spletna izd.], 2022, letn. 5, št. 2, str. 190-228. http://www.pokarh-mb.si/storage/app/media/Radenci%202022/MA%20%202022/5_2_01_Hajtnik_2022.pdf, doi: [10.54356/MA/2022/ORPM2519](https://doi.org/10.54356/MA/2022/ORPM2519). [COBISS.SI-ID [126467075](https://www.cobiss.si/record/126467075)], [SNIP] kategorija: 1A4 (Z); uvrstitev: Scopus (d); tip dela še ni verificiran točke: 22.63, št. avtorjev: 1/2

2. NOVAK, Miroslav, SKITEK, Vinko, ČELOFIGA, Leo. Metoda vrednotenja arhivskega gradiva na podlagi referenčnih vrednosti : primer pedagoške dokumentacije Osnovne šole Brezno - Podvelka. *Moderna arhivistika : časopis arhivske teorije in prakse*, ISSN 2591-0884. [Spletna izd.], 2022, letn. 5, št. 2, str. 494-518. http://www.pokarh-mb.si/storage/app/media/Radenci%202022/MA%20%202022/5_2_25_Celofiga_2022.pdf, doi: [10.54356/MA/2022/SUJF3483](https://doi.org/10.54356/MA/2022/SUJF3483). [COBISS.SI-ID [134776323](https://www.cobiss.si/record/134776323)], [SNIP, Scopus do 5. 1. 2023: št. citatov (TC): 0, čistih citatov (CI): 0, čistih citatov na avtorja (CIAu): 0] kategorija: 1A4 (Z); uvrstitev: Scopus (d); tip dela je verificiral OSICH točke: 15.09, št. avtorjev: 1/3

3. KONCILJA, Žiga, JENUŠ, Gregor, HAJTIK, Tatjana. Virtualna arhivska čitalnica (VAČ) in izzivi digitalizacije arhivskih čitalniških postopkov. *Moderna arhivistika : časopis arhivske teorije in prakse*, ISSN 2591-0884. [Spletna izd.], 2021, letn. 4, št. 2, str. 129-148, ilustr. [http://www.pokarh-](http://www.pokarh-mb.si/storage/app/media/Radenci%202022/MA%20%202022/4_2_03_Koncilja_2021.pdf)

mb.si/uploaded/datoteke/2021/02%20Koncilija_2021.pdf, doi: [10.54356/MA/2021/AXJY3787](https://doi.org/10.54356/MA/2021/AXJY3787).
[COBISS.SI-ID [92107011](https://www.cobiss.si/record/92107011)], [SNIP, Scopus do 3. 1. 2023: št. citatov (TC): 1, čistih citatov (CI): 1, čistih citatov na avtorja (CIAu): 0.33]
kategorija: 1A4 (Z); uvrstitev: Scopus (d); tip dela je verificiral OSICH
točke: 15.09, št. avtorjev: 1/3

4. JENUŠ, Gregor, KONCILIJA, Žiga, HAJTIK, Tatjana. Avtomatizirano prekrivanje z arhivskim zakonom varovanih osebnih podatkov % anonimizacija. *Moderna arhivistika : časopis arhivske teorije in prakse*, ISSN 2591-0884. [Spletna izd.], 2021, letn. 4, št. 2, str. 149-168. http://www.pokarh-mb.si/uploaded/datoteke/2021/03%20Jenus_2021.pdf, doi: [10.54356/MA/2021/LSBO6521](https://doi.org/10.54356/MA/2021/LSBO6521). [COBISS.SI-ID [92092931](https://www.cobiss.si/record/92092931)], [SNIP, Scopus do 7. 2. 2022: št. citatov (TC): 0, čistih citatov (CI): 0, čistih citatov na avtorja (CIAu): 0]
kategorija: 1A4 (Z); uvrstitev: Scopus (d); tip dela je verificiral OSICH
točke: 15.09, št. avtorjev: 1/3

5. ZAJŠEK, Boštjan, NOVAK, Miroslav. Arhivski strokovni izzivi dolgoročne hrambe elektronskih sporočil. *Moderna arhivistika : časopis arhivske teorije in prakse*, ISSN 2591-0884. [Spletna izd.], 2021, letn. 4, št. 2, str. 208-215. http://www.pokarh-mb.si/uploaded/datoteke/2021/07%20Zajsek_2021.pdf, doi: [10.54356/MA/2021/ZWWM8850](https://doi.org/10.54356/MA/2021/ZWWM8850). [COBISS.SI-ID [92116227](https://www.cobiss.si/record/92116227)], [SNIP, Scopus do 22. 1. 2022: št. citatov (TC): 0, čistih citatov (CI): 0, čistih citatov na avtorja (CIAu): 0]
kategorija: 1A4 (Z); uvrstitev: Scopus (d); tip dela je verificiral OSICH
točke: 22.63, št. avtorjev: 1/2

ORGANIZACIJA SREČANJ IN KONFERENC

- Konferenca Mednarodni arhivski dan, vsako leto jeseni kot plod sodelovanja med IIAS in AMEU-ECM
- Organizacija in izvedba Mednarodne arhivske šole v jeseni v sodelovanju med IIAS in AMEU
- Priprava in izvedba samostojnega Mednarodnega arhivskega simpozija v okviru Znanstvene konference AMEU v angleškem jeziku
- Priprava in izvedba Arhivskega simpozija za profesorje in študente arhivistike na AMEU v okviru Znanstvene konference AMEU »ZA ČLOVEKA GRE«
- Katedra za Arhivistiko skozi celo leto pripravlja krajša ali daljša srečanja na katerih obravnavamo aktualne probleme arhivske znanosti in arhivske teorije in prakse
- Sodelovanje na posvetih, ki jih organizirajo drugi deležniki kot so Pokrajinski arhiv Maribor (Radenci), ZAUH online, LANCOS online, Arhivsko društvo Slovenije, itd.